

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін
та фізичної підготовки**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Філософія»

обов'язкових компонент

**освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
272 Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів**

за темою 7 – «Сучасна світова філософія»

Вінниця 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _30.08.2023 №_7_

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _28.08.2023 №__1_

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від _30.08.2023 №__7_

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних,
філологічних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від _28.08.2023
№_1_

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних
дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Хомяк О.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету
ім.М.Остроградського, к.пед.наук, доц., доцент кафедри психології,
педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних
дисциплін та фізичної підготовки Кременчуцького льотного коледжу
ХНУВС, доктор філософії, викладач вищої категорії Кірюхіна М.В.

План лекції

1. Основні риси та напрямки філософії сучасного Заходу.
2. Філософія науки, структуралізм, фрейдизм, герменевтика.

Рекомендована література

Основна:

1. Киричок О. Б. Філософія: Навч. посібник для студентів ВНЗ. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010.- с.242-254.
2. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. - Х.:ХНУ ім.. В.Н Каразіна, 2010. – С.490-506.
3. Петрушенко В.Л. Філософія [Текст]: Навчальний посібник (в 2-х частинах). - Львів.: Новий Світ-200, 2011. - С. 322-329.
4. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник / За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. – Львів, 2001. – С. 30 – 32, 336 – 366.

Допоміжна:

1. Грищенко Н. В.Феномен самотності в житті сучасної людини //Вісник Харківського національного університету ім.. В. Н. Каразіна. - № 992. – Серія «Філософія. Філософські перипетії». Вип. 45 « Людина у ХХІ столітті: тенденції, засоби і перспективи змін». – Харків, 2012. – С.76-80.

Текст лекції

1. Основні риси та напрямки філософії сучасного Заходу.

Сучасна філософія Заходу зберігає традицію різноманітних уявлень універсального, що виникли в давнину.

Існує велика кількість чуттєвих картин світу, теорій пізнання, вчень про суть людини, сенс життя, суть і призначення історії, благо і красу.

Кожне претендує на універсальність і невразливість, але у кожному іншими виявляється нездатність багато що пояснити і наявність недовомовлених або суперечливих елементів, тобто вчення, теорії не універсальні і вразливі.

Особливості сучасної філософії Заходу пов'язують з особливостями всього матеріального і духовного життя суспільства.

Успіхи і невдачі цивілізації, породжені наукою, служать об'єктом філософського відображення або протистояння.

Сучасну західну філософію характеризує певне упереджене ставлення до науки.

Розширення в сучасній науці сфер не наочного і такого, що не сприймається, ускладнює використання даних науки як засобу спростування агностицизму, ідеалізму і містики.

Ознаки вчень, включаючи матеріалізм, перестали бути визначальними у виокремленні шкіл сучасної філософії Заходу.

Упереджене ставлення до науки (від догідливого до неприязного), відхід від відмінностей філософських вчень за їх належністю до класичних

напрямків (матеріалізму, ідеалізму), визнання людини одним з універсальних предметів обговорення, формальна взаємна толерантність різних учень і інтерес до філософії інших континентів – ось особливості сучасної філософської думки.

Обравши як головну ознаку упереджене ставлення до науки, основні напрями сучасної філософії Заходу можна розташувати в порядку зменшення схилення перед нею (тобто наукою): *філософія науки* (неопозитивізм і пост-позитивізм), *структуралізм*, *фрейдизм*, *герменевтика*.

2. Філософія науки, структуралізм, фрейдизм, герменевтика.

Філософія науки, що виникла в середині XIX ст., пережила стадії позитивізму (позитивної філософії), емпіріокритицизму (критики змісту понять з позиції досвіду) і в XX ст. представлена неопозитивізмом (логічним позитивізмом або логічним емпіризмом).

З позицій неопозитивізму предмет філософії – теоретико-пізнавальний і логічний аналіз мови науки як найбільш значущий для людини.

Вибір позитивізмом мови логіки як універсальної мови вираження всього знання зробив логіку наукою, рівноцінною філософії.

Проголосивши метою філософії науки очищення мови від нісенітних висловлювань, неопозитивізм надавав перевагу штучним мовам перед природними, особливо буденними з їх смисловою багатогранністю і психологізмом.

Неопозитивізм як течія формалізує формально-логічне уявлення світу і його пізнання в осмислюваних висловлюваннях.

* * *

Перехід ряду гуманітарних наук (лінгвістики, психології, історії культури) від спостережуваного опису об'єкту до дослідження його структури, що виражена у формі формально-математичних визначень, ототожнення різноманітних сукупностей спостережуваного, створив *структуралізм* – конкретно-наукове і філософське розуміння структурного методу.

У конкретно-науковому розумінні структурний метод полягає у виявленні групи відносин між елементами об'єкта, тих, що зберігаються при деяких перетвореннях елементів, їх перестановці, зміщенні та ін.

* * *

Фрейдизм бере початок у працях видатного австрійського вченого *Зігмунта Фрейда*, основоположника психоаналізу.

Суть психоаналізу реалізована в методі лікування неврозів, що базується на мистецтві тлумачення вільних асоціацій, обмовок, забувань, помилкових дій і сновидінь як засобів проникнення в несвідоме.

Фрейд створив теорію психіки як систему, дії якої визначаються конфліктом між свідомістю і несвідомими устремліннями, прагненнями.

Фрейдизм – це філософія, що вбачає обумовленість явищ, творчості, культури та історії в цілому психологічними факторами, явищами несвідомого.

Несвідоме визначається прихильниками фрейдизму по-різному.

У самого *Зігмунта Фрейда* – це психосексуальне устремління; у *Альфреда Адлера* – комплекс неповноцінностей і прагнення до самоствердження; у *Карла Юнга* – колективне несвідоме і його архіטיפи (первообраз матері-Землі, мудрого старого демона тощо, що лежать в основі міфів, символіки народної творчості, сновидінь тощо); у *Леопольда Ранке* – первинна травма несвідомого.

Фрейдизм представляє культурні, соціальні і політичні явища у вигляді результатів перетворення первинного несвідомого.

* * *

Герменевтика дослівно означає мистецтво і теорію тлумачення текстів.

Філософського змісту герменевтиці надав *Фрідріх Шлейєрмахер* (1768-1834).

У нього герменевтика – розуміння чужої індивідуальності, іншого.

Основою розуміння він вважав психологію того, хто пізнає і розуміє.

Дальшого розвитку герменевтика досягла завдяки зусиллям *Вільгельма Дільтея, Едмунда Гуссерля, Ханса Гадамера, Поля Рікера* та ін.

Герменевтиці сучасності притаманне прагнення до зближення з аналітичною філософією, екзистенціалізмом і теологією.